

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE

Dins Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

Redacció General Barceló-1-2.º

Administració Sta. Eulària, 25.

PALMA DE MALLORCA

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

A Manacor: Ca-Mestre Antoni Fol Ferrer, 5.—Ca l'amo Andreu Alcover, Plassa del Palau, 2.

A Palma: Llibreria d'En Guasp Morey, 6.—Taller d'encuadernacions d' En Francesc Ferrer, Sta. Eulària, 25.—Llibreria Ernest Frau, Bros.a.—Llibreria d'Alomar i Fontdevila, Brossa.

LA AURORA

Surt cada dissapte per donar ventim i altres erbes an es qui s'ho guany

Ventim

Hala si cridau més fort!

P'ets escrigadoretos de s'*Obrerino* *Balear* parlam, que dissapte tornen repicar ben fort an es babaluetes des socialisme per que no deixin morir es paperot, considerant que ja no los ne poria venir cap de desgracia més grossa que sa mort de s'*Obrerino*. Torna posar una llista de donatius per fer-lo reviscolar, que sumen tres pessetes i vint i cinc cèntims damunt ses 12'50 de ses altres setmanes. Si es paperot no té sort de trobar-ne d'altres de donants més donadors, poca cosa porà pellucar amb sos que ha aglapits fins ara, que's veu que son tan pelats com ell.

Es gran fracàs des socialistes.

S'*Obrerino* *Balear* cent vegades s'és avanat de que es socialisme havia mortes i fetes impossibles ses guerres internacionals, perque deia que, com es socialistes de totes ses nacions estaven ben resoltos a alzar-se contra tot intent de guerra, amb sa forsa immensa que tenien dins totes ses nacions civilisades, dins Alemanya, dins Inglaterra, dins França, dins Italia, per tot arreu, — es Governos que s'atansassen a moure guerra, se trobarien sense soldats, just amb sos majors i això no era només es paperot socialista de Ciutat que hu deia; e-hu deia ets altres periodics socialistes d'Espanya, comensant p'ets caporal de tots, *El Socialista* de Madrid, d'En Pauetxo Iglesias, segons cantaven ets articles que s'*Obrerino* en copiava.

—E-hu veis, deien llavò aquells baladrers, es bé immens que fa es socialisme an el mon? Ha fetes impossibles ses guerres! ja no n'hi haurà pus de guerres perque es socialistes no'n volen! ¿Com no's fa idò socialista tot hom? Es pobre que no és socialista, no té vergonya!

Pero llavò vengué que va convenir a Italia fer guerra a la Tripolitania; i es socialistes que s'hi volien oposar, varen caure de la gracia dins Italia, i se'n dugueren s'aumut p'ets cap: tota Italia s'alsà a favor de sa guerra a la Tripolitania, i es socialistes s'hagueren de posar un punt a sa boca.

Després vengué lo de sa guerra des Balkans, que es socialistes també tot d'una deien que l'aturarien, i què havien d'aturar ells! ¡tant com sa coa de s'ase! Se guerra esclatà an es Balkans, i es socialistes d'allà que tenien s'edat, hagueren d'anar a la guerra amb un peu davant s'altre, com ets altres.

També dins Espanya esqueinaren fort ferm es socialistes devers l'any 1911 jurant i perjurant que, si Espanya tractava d'embarcar un soldat cap an el Marroc o de desparar-hi un fusell, s'alsarien ells, es socialistes, i tomarien sa Monarquia i es Govern, i hu passarien tot an el dimoni, perque no'n volien ells d'acció militar d'Espanya an el Marroc.—I les sortí tot tan a s'en-revés que es Govern Espanyol ha fet a l'Àfrica tot lo que li ha donat la gana, fa tant de temps que hi ha acció militar d'Espanya an el Marroc, i aquesta és s'hora que es socialistes hagen provat en-lloc d'Espanya de fer es més petit alsament. Han fet navegar sa llengo ferm contra s'acció militar an el Marroc; pero just sa llengo i no res pus.

Amb tots aqueis fracassos que havien snfrits, un altre partit que n'ha-

gués tenguda gens gens de vergonya, hauria mudat de cantet, hauria après d'esser més remirat amb so rallar. Res d'això feren socialistes; seguiren amb sa mateixa bravetjera do sempre, jurant i perjurant que ells serien es qui aturarien sa guerra europea, perque es Governos que tractassen de moure'n, se trobarfen sense soldats, perque es soldats son socialistes i dirien: —*No lleu! Que'n fassa qui en vulga de guerra! que noltros no'n volem!* Tot això deien es periodics socialistes, no fa encara tres setmanes.

Idò bé, ja veis si és estat així com deien aqueis grans xètxeres. Austria declarà la guerra a Servia, Alemanya l'ha declarada a França i a Russia i Inglaterra a Alemanya, que ha invadida Bèlgica. Totes aqueixes nacions han movilidades totes ses seues tropes, han cridats a files tots ets obligats an es servei militar. ¿An-e quina nació se son resistits a anar a files, a anar a la guerra es qui hi estan obligats per sa llei? ¿An-e quina nació es Govern s'és trobat sense soldats, cosa que es socialistes asseguraven que succeiria, en voler cap Govern moure guerra? ¿Ha succeït a Alemanya, que es s'agre, es fort des socialisme? ¿Ha succeït a Inglaterra? a França? a Bèlgica? a Prussia? a Austria? a Servia? En-lloc del mon ha succeït! I què és? que no hi ha socialistes? No'n hi had'haver! més que pois i xinxes. Lo que hi ha que per tot es socialistes se veu que son gent de llengo llarga, que a rallar i embuiar fil, en volen amb qui alena; ara com vé s'estrenyer ja no és lo mateix, son per l'estil d'ets altres. Lo que hi ha que a totes aqueixes nacions es qui son socialistes, se son recordats més de que son de tal nació que no de que son socialistes, i es sentiment de Patria, tan arrelat dins s'homo, fins i tot dins es qui de boca en reneguen, com son es socialistes i anarquistes, es sentiment de Patria ha afegegat es sentiment socialista, i totes ses nacions que estan en guerra han poguts organisar es seus exercits com si no n'hi hagués cap ni un des socialista.

Per lo mateix es socialisme se'n ha duita sa derrota més feresta que se'n poria dur; es fets l'han fet mentider: no és estat capaç d'aturar sa guerra europea; no ha servit per lo que ell s'avanava tant de servir. Sabeu què s'és demostrat es socialisme dins Europa? *Un cero a l'esquerra* per tot allò que ell deia que era vengut an el mon: per aturar ses guerres.

I ara mos surt dissapte passat s'*Obrerino* *Balear* fent mil protestes contra sa guerra que ha esclatà dins Europa, dient-ne la mala pèssima.—No era això jo paperetxo pastanaga! lo que vos pertocava fer contra sa guerra! No eren protestes ni noms lletjos contra ella lo que vos èreu compromesos es socialistes a tirar contra sa guerra. Era que l'havieu d'aturar, que l'havieu de fer impossible. Pero una volta més està vist que no serviu més que per fer navegar sa llengueta, grans baladrers! xètxeres! embuia-fils! caps-esflorats! quigolles! carabassencs! marxandos! farsants!

Veie's que serà sa vostra!

S'*Obrerino* se desturmella per pintar feresta de tot sa guerra europea que ara ha esclatà. ¿Qui hu dupta? que hu és feresta, ferestíssima aqueixa guerra per tots es qui hi han d'anar i per tots es qui en sufriran ses conseqüencies i se'n duran ses tornes. Per

veure i comprendre es mals sens nombre i sens fi que durà aqueixa guerra, no se necessita esser socialista, i sensa socialistes an el mon que mos ho xeremiassen fent-mos es cuc de s'oreia marrant, e-hu veuriem lo mateix. Pero bé, ¡grans búgueres de socialistes! si aqueixa guerra entre tantes de nacions serà tan feresta perque son tantes de nacions que lluiten, ¿que seria sa guerra social que voltros proclamau com únic remei per compondre el mon i per implantar es vostro domini damunt la terra? No hu negareu que sa guerra social és es primer mot des vostro credo, és es gran remei que heu trobat voltros per compondre el mon. I ¿que seria sa guerra social, això és, de tota sa societat humana, des qui no té contra es qui té, des pobres contra es rics? Seria una guerra de totes ses families contra totes ses families, de tots ets individus contra tots ets individus, de tots es pobles; seria fer flamada tot lo mon. Això és sa guerra que voltros teniu per ideal, que amb ella e-hu voleu compondre tot, que la predicau com únic medi per arretglar el mon. Ara bé, si sa guerra europea que només es d'unes quantes nacions amb unes quantes altres, ja és tan feresta i horrible i un se'n esglaià i se'n aborriona des mal que farà, ¿que no seria sa guerra social que voltros teniu an es programa, a sa bandera, que voleu fer a totes passades? ¿Com teniu, idò, cara de fer tants d'estufornos, tants d'espants i tants de llaments contra sa guerra europea p'ets mal immens que farà, allà on voltros en volen moure una altra de guerra molt més feresta, molt més cruel, molt més horrible, molt més aborronadora que no s'europea d'ara, sa guerra social?

—E-hu veis com en tots aqueis llaments que feis contra sa guerra, no sou més que uns hipòcrites, uns fariseus, uns farsants, que emblanquinau de sa manera més infame i criminal es pobres biduïns que encara nos segueixen? ¡Quines ànimes de cadafet que hi ha en voltros!

Si En Maura es tan dolent, ¿qué sereu voltros?

Per vos parlam, jo *Obrerino* del dimoni! Posàreu dissapte aquell articlot sobre es monument d'En Ferrer a Brusseles, dient que no és cap deshonra per Espanya tal monument, sino que és deshonra va esser que En Maura governás l'Espanya l'any 1909, i que fés sa repressió contra sa *setmana tràgica*. ¿De manera que En Maura reprimint, castigant es criminals de sa *setmana tràgica* se va deshonrar per a sempre i per això no ha pogut tornar pujar an es Poder ni porà governar pus mai? Tot això vos embolicau, gran paperetxo desvergonyit! Anem per parts. De manera que es crim d'En Maura va esser sa repressió de sa *setmana tràgica*, això és, haver fusellat En Ferrer i quatre revolucionaris més, convictees tots cinc i culpables des crims més horribles p'ets quals ses lleis d'Espanya estableixen sa pena de mort? ¿Haver fet fusellar cinc criminals, això és es gran crim d'En Maura.

¿I quin crim serà es que cometèreu es qui váreu fer sa *setmana tràgica*, que ocasionà més de cent morts i centenars i centenars de ferits?

Si matar cinc homos està tan lleig, ¿que serà matar-ne més de cent? Per lo mateix si En Maura quedà deshonrat per a sempre per haver fets fusellar

cinc criminals que segons sa llei e-hu mereixien, ¿quin deshonra no serà p'ets qui èreu sa *setmana tràgica*, republicans, socialistes i anarquistes, que cometèreu aquella partida de morts, casi totes de persones innocents? No, es fer cumplir ses lleis d'una nació civilisada, aplicant-les an es criminals, com e-hu va fer En Maura l'any 1909, fer això no és estat cap deshonra ni deshonra ni crim mai; lo que és una gran deshonra, un deshonra horrible, un crim aborronador és lo que èreu voltros jo republicans, socialistes i anarquistes! sa darrera setmana de juliol a Barcelona l'any 1909! Sí, sou voltros es deshonrats, es lladres, ets incendiàries, ets assassins, es criminals de tots es crims, que cometèreu o donàreu per ben fets llavò, deshonrant vos davant tot lo mon i deshonrant l'Espanya, que tengué s'immensa desgracia d'haver-vos vists nèixer. ¡Tant de bo que no fós-seu estats neixents!

¿Que En Maura per amor de sa repressió de sa *setmana tràgica* romanqué impossibilitat per tornar governar? Es fals i mentida! Mentiu tan alts com sou, dient això! Si En Maura deixà es Poder dins s'octubre de 1909, va esser perque el volgué deixar, per donar una llissò an En Moret i demés caporals des partit lliberal, lligats amb voltros de sa manera més indigna i vergonyosa. Es evident de tota evidencia que En Maura, si ell l'hagués volgut an es Poder, després d'octubre de 1909, l'hauria tengut, hauria format Ministeri, a pesar de tots es vostros vetos i amenasses! ¿Qui no hu sab, sensa anar més lluny, que, si no formà Ministeri a s'octubre passat, va esser senzillament perque trobà que no n'havia de formar? ¿Qui no hu sab que el Rei li oferí es Poder i ell no'l volgué? Per lo mateix es una solemníssima mentida que En Maura, causa sa repressió de sa *setmana tràgica* quedàs impossibilitat de tornar governar, i que sigueu voltros, republicans, socialistes i anarquistes que l'hàgeu allunyat des Poder i que impedigueu que torn pujar! Mentiu tan alts com sou quant deis això!

¿Que s'ombra d'En Ferrer governa?

Quina mentidassa! quina barbaridat! Veiam! venguen fets que demostrin que reialment s'ombra d'aquell criminal governa l'Espanya, des que el fusellaren!

Noltros en porem citar un de fet que demostra incontestablement que no governa tal ombra. Si mai hagués governat aqueixa ombra, lo primera que hauria fet, seria estat fer *revisar* es procès-Ferrer i declarar s'innocència d'aquell gran criminal i des crims més greus? No, no's concep que un que governa, vulga passar per criminal allà on governa, ni permeti que subsistesca com a vàlida i lligítima una sentència condemnatoria d'ell tan infamiosa com sa que's dictà i s'executà contra En Ferrer sa primera quinzena d'octubre de 1909! No, mentres no's desfassa tal sentència, mentres no's anul·li tal sentència, mentres no's dicti una altra sentència que llevi des mig aquella i la fassa benes, — ¡que no's diga que s'ombra d'En Ferrer governa dins Espanya! Dir això no passa d'una exageració absurda, sensa cap ni peus, baraiada absolutament amb so sentit comú i amb sa veritat.

¿S'ombra d'En Ferrer governa l'Es-

panya? i tots voltros que vos deis deiebles seus, tots voltros que treis cara per ell i que el defensau, anau tant per ses foranes, tant de rota-batuda, tan prim de lloms, duis es ca tan magre i passau tanta de rusca? Per comandar s'ombra d'En Ferrer, haurieu d'esser voltros que comandàsseu, jo republicans, socialistes i anarquistes! i voltros e-hu sabeu massa que no comandau, que anau terra-atròs, amb una anca rossegant, ranca-sega, de redolons, amb sa betza ben pansida! Si an això deis comandar, es que teniu ganes de dir ses coses a s'en-revès, com a bons missatges d'En Barrufet, afectat sempre d'anar a la biorxa i a la bordellesca. ¡No hauria d'esser Pare de sa mentida i assassí desde que comensà! Mal llamp ell i tota sa seua nerencia!

Tatà tatà! colcarem!

Mai dirieu quina altra se'n treu s'Obretxo! Idò que «sa pau de ses nacions no porà esser obra més que des socialisme». —¡Quina bataionada! ¡Bona pau serà sa que es socialisme don mai, si allà on e-hi ha socialistes, mai e-hi falta guerra; si des que ès an el mon, no ha fet mai més que posar guerra per tot; si es socialistes mateixos proclamen sa guerra social còme solució suprema de totes ses questions que hi ha an el mon; si diuen ells mateixos que han de comensar per fer fer flama da a tot lo existent! No, es socialisme no ès ni serà mai sa pau del mon, sino sa guerra i es desgavell de tot allà on es socialistes tengueu gens d'influencia! No, socialistexos del dimoni! no sou sa pau! sou sa guerra, i no una guerra qualsevol, sino s pitjor de totes, sa guerra social!

Ses tres flors

(Segueix)

Com prou s'hagueren fet cloquetjar es cap el Rei i la Reina sobre qui poria esser aquell Miquel que ara els era comparegut i que no feia altra cosa que sotjar i fer sa torniola per davant ca-seua vel·lant i aluiant sa fadrineta, — agafen aquesta i li diuen:

—¿Que mos dius d'aqueix fadrinel·lo que sempre el tenim per aquí davant, que te rondetja i te vel·la amb tan bona devoció com un gat sa rata?

—No hu sé, diu sa fadrineta, que n'he dir a Vosses Reials Majestats. i dic que no hu sé perque m'ha posada dins sa confusió més grossa del mon aquest bo de fadrinel·lo. Perque han de sebre Vosses Reials Majestats que, si jo no sabés tan cert tan cert que En Miquel mos va caure a la mar i que es mort i re-de-mort per sa nostra desgracia, jo diria que això ès En Miquel.

—Lo mateix diriem noltros! s'exclamen el Rei i la Reina. Idò noltros ara te feim a sebre, que amb so mal de ventre que teniem de qui poria esser i deixar d'esser aqueix fadrinel·lo, mos entre-sentírem de qui era i d'on sortia, i resulta que negú sab d'on surt ni qui ès; està a un hostal, a on se presentà devers es mateix dia que arribàrem voltros amb sa barca carregada d'obra fina, pero sense En Miquel, que Deu tenga. S'hostaler ha dit que nom Miquel, que ès un bon al·lot de tot, que menja i beu i no's posa amb negú i que cada dissapte paga s'hostalage de tota sa setmana, i que no ès gens esquitierell ni dona enfis de res mai... Ara bé, com noltros, allà on es nostros fió, que Deu tenga, t'havia triada, per esposa seua, noltros hem cregut que mos pertocava triar-te per fia nostra, i amb més raó ara que ell ès mort i no tenint altres infants ni esperances de que mos n'envii pus el Bon Jesús. Per això, com t'hem presa per fia, i lo que volem ès es teu bé, havíem pensat, si a tu t'agrada s'idea, de que te casasses amb aquest fadrinel·lo, allà on tothom que l'ha tractat diu que ès un bon al·lot, i llavò que s'assembla tant i tant

an En Miquel nostro, al cel sia ell, i que ha nom Miquel per afegitó.

—Si ès es gust de Vosses Reials Majestats, diu sa fadrineta, ja ès es meu.

—Idò bono, diuen el Rei i la Reina. Ara el cridarem a ell, a veure quin sò fa. ¿Que me'n direu? Ell el cridaren, li ensataren sa cosa, i ja hu crec que feu bon sò de tot, digué que sí tot d'una.

Sobre tot, ell llavò mateix ja senyalaren dia p'ès casament, a ca'l Rei engrangaren tota la cosa, i arribat es dia, s'aplega tota la Cort, i se fa s'esclafit, se casen Na Catalineta i aquell fadrinel·lo que nomia Miquel, i que negú sabia qui era ni de quines egos venia.

Ja hu poreu veure que's feren unes nesses de pinyol vermei. El Rei convidà a dinar tota la ciutat; tothom va fer un bon cap de taula, menjaren fins que no's pogueren atxafegar.

I ja hu crec que llavò los vengué sa xarrera, i se posaren a tirar potxes i a dir endevinaies, comensant p'el Rei i la Reina.

I heu de creure i pensar i pensar i creure que, com el Rei i la Reina hagueren dita sa seua endevinaia, tota la Cort se posa a dir:

—Ara toca an es novii! Ara toca an es novii!

Es novii hi repugnava ferm a dir-ne cap, fins que a la fi hi allarga es coll, i enfloca aquesta:

Per jo dir cap endevinaia, que sa Majestat del Sr. Rei me don paraula que me concedirà sa gracia que jo li demanaré.

—Vaja per concedida! s'exclama el Rei.

—Me dona Vossa Reial Majestat, diu es novii, paraula de que m'accedirà lo que li demanaré.

—La te don, diu el Rei.

—Idò bé, diu es novii. M'ès arribat a ses oreies que es mateix dia que jo vaig entrar an aqueixa Ciutat, tornà sa barca que En Miquel, es fii de mi senyor Rei i de mi senyora Reina, se'n havia menada carregada de safrà an el Rei-Moro, i que tornà carregada d'obra fina, pero sense En Miquel. ¿Es ver o no ès ver?

—Es ver, va dir tothom, que ha succeït tot això d'En Miquel amb sa barca; lo que no sabíem que Vossa Reial Altesa fos arribat aquí es mateix dia que sa barca.

—Idò es mateix dia va esser, diu es novii. Ara bé, sa meua endevinaia per dir-la, s'ès mester que sien presents aquí tots es mariners d'aquesta barca.

Com el Rei p'ès dinar de nesses havia convidada tota la ciutat, i aquells mariners eren afectats ferm de posar peus davall taula, i més si era sa taula del Rei, ja hu crec que hi eren tots an aquell dinar de nesses; pero i allò de que es novii los demanàs, les va fer molts mals averanys, i més com notaren que es novii s'assemblava tant i tant an En Miquel, perque era tothom que hu havia notat i no s'aturaven de dir.

—Es En Miquel escopit.

¿Que me'n direu? Ell aquells mariners comensen a veure moros a la costa, i les entra un tremolor a tots de lo més alt de punt.

El Rei aquí digué ben fort:

—Escoltau tots voltros que seis en taula, si hi son es mariners de sa barca des meu fii, que Deu tenga, presentau-vos a l'acte davant es novii.

Aquells mariners no tengueren altre llivell que presentar-se davant al Rei i es novii que li estava an es costat, i s'hi presentaren tremolant com una fuia de poll, esblanqueïts, que si los haguessen sainats, no los n'haurien treta gota; semblaven uns sentenciats.

An el Rei i a tota la Cort i a sa demés gent los va venir molt de-nou que just per haver-los demanats es novii, aquells homos haguessen d'estar tan trastornats i tramudats; trobaven que no hi havia tant per tant, i era que no sabíen lo que hi havia davall es ferròs, i es mariners e-hu sabien massa.

A-les-hores es novii, mirant-se fit a fit aquells mariners, com si els-e s'hagués de menjar amb sa vista, les diu:

—Sou voltros, no ès ver? que anàveu amb sa barca d'En Miquel, es dia que ell deis voltros que caigué de desgracia a la mar?

—Sí, senyor! digueren tots, amb ses barres que los havien pres es trot des tremolor.

—Pero ¿què ès això, diu es novii, aquest tremolor que vos ha agafat?

Es de sa pena que tenim, sols des pensar que En Miquel mos va caure a la mar! diuen ells.

—Ara hu veurem, diu es novii, si ès això o una altra cosa.

Aquí es novii se gira an el Rei i li diu:

—Senyor Rei, per l'amor de Deu fassa tancar aqueix homos cada un dins una cambra diferent, i que d'en un en un venguen aquí, i jo els-e preguntaré lo que interessa a Vossa Reial Majestat i a mi, molt més que Vossa Reial Majestat no se figura.

El Rei a l'acte fa tancar aquells homos així com es novii havia demanat. En fan sortir un i es novii li diu:

—Vaja! digue-mos com va esser que En Miquel va caure de desgracia a la mar i quin malaveig féreu voltros per salvar-lo.

Aquell mariner se posa a embuiar fil; i, per tapar es crim que havien comès, s'inventà una partida de coses que suposà que havien fetes per salvar En Miquel.

Llavò es novii diu:

—Que tornin tancar aqueix homo, i que en fassen venir un altre.

E-hu fan així, es novii demana an aquell lo mateix que an es primer; i aquell, també, per tapar es crim, s'hagué d'inventar una partida de coses, que no s'avengueren gens amb lo que havia dit es primer. Se'n duen a tancar es segon, i treuen es tercer, i llavò es quart, i llavò es cinquè, i fins que n'hi hagué de mariners en feren sortir i los feren contar sa cosa; i tots contaren sa cosa diferent, no s'avengueren gens gens, com es bo de veure; i tothom comensà a dir, i el Rei es primer:

—Uep! aqueix homos menten com l'ànima de Judes: si haguessen dit ver, se serien avenguts perque sa veritat no ès més que una.

Aquí es novii se gira a sa novia, i li diu:

—I tu, esposa meua. ¿e-hu veres com En Miquel queia a la mar?

—No! va dir sa novia.

—Veres, diu ell, que fassen res es mariners per salvar-lo?

—Res feren davant mi més que dir-me que els era caigut de desgracia a la mar.

—Senyor Rei, diu es novii: si fos ver lo que diuen es mariners que En Miquel fos caigut de desgracia a la mar, serien anats tot d'una a dir-ho an aquesta pobre al·lota, i haurien fet un gran malaveig per salvar en Miquel, i aquesta mesquina se'n seria temuda, e hu hauria vist.

—Si que ès ver! sí que ès ver! se posa a dir a tothom.

A-les-hores es novii s'exclama:

—Sr. Rei i tots ets altres que hi ha an aquesta taula: ja que cap des mariners mos ho ha volgut dir com va esser que En Miquel va caure a la mar i lo que feren per salvar-lo, vos ho diré jo que son ès qui en sé més la prima. Mirau-me bé de cap a peus: som jo En Miquel. Jo m'estava un dematí sol sortint a un costat de sa barca mirant es temps, quant m'abraonen cop en sec tres o quatre mariners i me tiren a la mar, i hi vaig caure pero ben emplatat; pero encara no vaig tocar s'aigo, com sent uns brassos que m'ampararen i una veu que'm va dir:—Si mos promets tal cosa, seràs tan aviat a ca-teua com sa barca d'on t'acaben de tirar. Jo hu vaig prometre, aquells brassos me dugueren a penyes, i d'allà li estirenc cap aquí, i es mateix dia

que arribà sa barca, vaig entrar jo an aquesta ciutat; i he esperat avui a des-tapar-me per anar més a lo segur.

Tothom va romandre esglaiat d'aquelles paraules des novii, i no hi hagué negú que no'l cregués. Ja hu crec que sa novia s'aferrà per ell i s'hi aferrà el Rei i s'hi aferrà la Reina, i allà besades i més besades tots tres an En Miquel, plorant d'alegria; i tots es senyors de la Cort los enrevoltaren fent-los mil festes i donant-los mil en-horesbones, i tota s'altra gent mans belletes i més mans-belletes, i crits i bots i xecalines i ¡hala tothom a donar s'enhorabona an En Miquel i a Na Catalineta i an el Rei i a la Reina. I negú sabia que feia d'alegria i satisfacció i gaudansa de veure En Miquel viu, allà on tothom el creia mort i re-de-mort, de veure'l casat tan a gust seu i de son pare i sa mare i de tothom, perque tothom l'havia estimat sempre an En Miquel per lo bon al·lot que sempre era estat; i de Na Catalineta n'estava també tota sa gent molt agradada per lo galanxona que era i per sa bondat que duia damunt i que resplandia an ets uis de tothom.

Pero com la cosa s'ès tornada allargar massa, haurem de deixa s'acabatai d'aquesta bona de rondaia per dissapte qui vé, si Deu ho vol i som vius.

(acabard)

JORDI DES RECÓ

Un estudiànt per forsa

VI

A l'amo'n Gregori el dimoni el se'n du, per dir-ho així com ès. Com veu que En Gostí no's tors, com veu que com més va més renega des capellanatge i se fa trons de tot, com veu que va bruixat per Na Marieta i que l'estima mes que mai, l'home taia claus i fa sabonereta, i no sab que's diu ni que's fa.

¿En voleu sebre més? s'altra setmana passada s'espità a Ciutat a veure si a forsa d'untar corrioles arribaria a conseguir que li tornassen es doblers que pagà per treure En Gostí de soldat, i que s'al·lot hagués d'agafar un fusell, i el se'n duguessen... a s'altre cap de mon.

A Ciutat se'n rigueren d'ell, i se'n vengué més atxullat i amb una malicia da que hauria esclafat un re amb ses dents.

I quina vos feis comptes que la s'ha pensada ara?

Idò, treure defora En Gostí, enjegar-lo de ca-seva amb ses mans damunt es cap, i... que's penx si no li fa sa mostra.

Ell se creu una cosa i serà s'altra. Que's descuit una mica i ja no'l porà enjegar an En Gostí, perque serà fuit; serà fuit amb sa Mestressa Enfrís i Na Marieta. Vetassi lo que hi ha:

Aquell vespre mateix que En Gostí les hagué amb aquell blonco, com aquest el va haver tret defora, se'n anà, com era natural, a ca-Na Marieta.

Tor d'una que entrà ja va conèixer que hi havia qualque cosa de nou. Li feren una rebuda que no acostumaven; i, com En Gostí demanà que tenien de bo, tot d'una sa Mestressa el m'agafa per sa mà, i Na Marieta pren es llum, se'n van dins sa cambra, sa véia obrí sa caixa, de dins uns estufadors grocs treu un paper, el dona an En Gostí, ell el desclou, i se posa a lletgir.

«Montivideu.—Juny d'enguany.

«Molt estimada i benvolguda Esposa:

«No sé si ets viva o morta: sí ets morta, al cel mos vegem, amèn; si ets viva, lo primer de tot, dona una besada i un abraç de part meua a Na Marieta, si també es viva, aquella fiona estimada, que ja deu esser una fadrineta. Si només ets viva tu jo Marieta! per tu va sa carta. I ara escoltau que vos contaré lo que ha passat, i vos di-

ré el motiu perquè fa tant de temps que no heu rebuda carta meua, ni jo de vostra.

«Ja saben que me'n vaig venir aquí amb *sos Peraires* per provar fortuna, i que encara no forem arribats com Deu va compondre que un senyor cercàs un pagès per una possessió seva, i mos trobàs a noltros que hu reberen de tot bon cor, i que allà no hi havia res enderc, i jo vaig fer arades i demés ormetjos de conrar, i enrangàrem unes manxes i una encruia, i obràrem reies, càvecs i demés eines que s'eren menester.

«Fins aquí sabeu voltros perquè me vaig aturar de rebre cartes vostres i d'escriure-ten, puis an aquest entremig vaig plantar botiga de fuster i de ferri; i *es Peraires*, veient que jo guanyava molt, se posaren a dir-me que voltros o éreu mortes o ja no volieu sebre res de mí. A pesar de tot vos vaig escriure fins a tres vegades dient-vos que porieu venir a l'acte, i mai me vàreu remetre. Vaig escriure a un parei des més amics que tenia a la vila per demanar-los noves de voltros, i negú me va respondre. Quant veig assò, dic:—Deixem-ho córrer, veiam que serà.—I passaren una mala fi d'anys, fins que fa una quinzena de dies que *es Peraires* i jo resolguèrem d'anar a fer una bauxa pescant amb una barqueta per dins un gran riu que travessa sa nostra possessió; i, quant fórem p'es mig, vé una ratxa de vent tant forta i foriosa, que mos trabuca sa barca cop en sec, i tots anàrem a fons, i només en poguérem sortir jo i *En Peraires* jove, que tam-mateix dins dos dies hagué donada l'ànima a Deu, de tanta d'aigo com havia beguda i de s'estrà que havia fet es seu còs per sortir des riu.

«Jo, tot d'una que vaig porer, me'n vaig a donar avis an es senyor, li cont lo que passava, me diu que, si jo volia es lloc, estava a compte meu; jo m'arriç i el prenc i heu de pensar i creure, estimades meves, que dins una caixeta trob un grapat de cartes; les descloc, i ¿què me'n direu? Ell foren aquelles darreres que jo vos havia escrites i cinc o sis de vostres. Segons veig es traïdors de *Peraires*, perquè voltros no venguéssu i lo que jo guanyàs fos seu, així com ells sempre anaven an es poble, i m'hi duien ses cartes que jo escrivia, i les tiraven an es Correu o me duien ses que p'es Correu venien, s'aturaren assetsuaixí de tirar-les-m'hi, i de dur-me ses que venien.

«¡Mirau quin advertit! però Deu los castigà ja an aquest mon, donant-me a mí sa recompensa després de tantes congoixes, afany i mal-de-caps.

«Ja hu veis, esposa meu o fieta meua: voltros sou totes soletes, jo també hu som. Voltros deveu esser unes miserables que hi deu mancar poc per morir-vos de fam; jo estic ric, però de tot: son un senyor.

«Idò veniu assí, i sereu lo mateix.

«Si Na Marieta festetja, que se cas; i si és casada, millor: veniu tots, i així farem partida. Dins aquesta carta hi ha una lletra de dos mil pesos; me sembla que'n tendreu prou per venir.

«Veniu! que jo vos esper per darvos un abràs ben fort; veniu! que es dies me pareixen anys i ses setmanes sigles, lluny de voltros que tant vos estim i vos anyor.

«Comenau-me molt tots es coneguts, contau-los tot lo que ha passat, i posau-vos en camí tot d'una que pogueu, que assí vos espera i anyora vostro afectíssim

Pere Juan Jonquera i Ballester.»

Quant *En Gosti* lletgía aquesta carta, s'hagué d'aturar un parei de vegades de de-nou que li venia.

Quant l'hagué acabada, pegá uiada a sa Mestressa i a Na Marieta, i elles dues n'hi pegaren una a ell, i tot ja esgué arretglat. Vui dir, que a l'acte determinaren de fogir tots tres, i com més prest millor. Varen resoldre de no dir a

negú res de sa carta; que *En Gosti* escriuria a un amic seu de Ciutat per que li tregués un passaport fals, suposat que ell estava a *sa reserva* i no se poria embarcar; que, en haver cobrada sa Lletra, un dia desapareixerien de la vila, i, quant la gent s'en temeria, ells ja serien a les mars perdudes.

Aquest pla tenen format *En Gosti*, sa mestressa *Enfris* i Na Marieta.

Considerau ara quin porro se'n durá l'amo'n *Gregori* que es creu porer enjugar *En Gosti* amb caixes destrempeades, i fer-lo morir de fam.

VII.

Lo que vos deia, ha succeït.

A-les-hores per la vila corr un rumrum que basta i deu més per fer embuiar fil a l'uf a tots es xerrims i gent desenfeïnada, que no saben a on fer-mar s'ase, i son afectats de passar es ram per on-se-vaia.

Sa mestressa *Enfris* amb *s'estornell* d'*En Gosti* i *s'estornella* de Na Marieta han fet lo que varen resoldre: han tocat sabates, i fa prop d'una setmana que falten, i negú en sab mè ni perdiu.

Lo cert es que sa Mestressa va vendre lo poc que tenia; i, sense dir ase ni bestia, han desaparegut de dins es poble; i madò *Bolet* diu que dissapte passat, entradeta de fosca, va veure *En Gosti* que prenía es camí de Ciutat, quant ella venia de cuír figues.

A sa Posada des *Rafal-Moro* han trobada dins una finestra un mot de lletra que deia:

«Mon pare:

«Perque vos voleu que jo sia capella, i jo no hu vui esser per motiu de que no m'agrada; ja que me donau una mala vida que no és sofridora, tractant me pitjor que un animal, sempre amb morros i mala cara; per porer viure a pler i fer sa meua voluntat... me'n vaig a una altra terra, a on hi haurà una familia que m'embrá brassos uberts, i una esposa amb-e qui, si Deu ho vol i Maria, seré ditxós. No tengueu ansia de mí, que estaré millor que no voltros; però ¡ay! lluny de la terra a on vaig néixer, lluny de sa meua gent, sense porer-los veure tal volta mai més d'aquesta vida... I tot per no deixar-me fer ma voluntat, per voler que prenguéssu una Estat a on Deu no me cridava!

«Me'n vaig sense dir res a negú, perque quant diria *amb-Deu-siau*, es meu cor me faria tomar arrera, i jo no vui ni puc.

«Sa ploma no vol escriure pus, i es paper es remui de tantes de llàgrimes.

«Amb-Deu-siau, segur, per a sempre, fins a l'altre mon, a on mos espera ma mare. Deu fassa que mos trobem an el cel tots plegats. Amèn.

Agostí Torbalx i Palafanga.

Ters dissapte d'agost d'enguany.»

VIII.

An es *Rafal-Moro* hi ha un desveri, com poreu pensar.

Ara veuen i toquen amb ses mans ses resultes des seu modo d'obrar ab *En Gosti*.

Ara se'n peneden, i molt de greu que los sab; però ja no hi son a temps: *antes, antes va dir En Canyon*, diu s'adagi.

A l'amo'n *Gregori* li és caigut tan avall que tenen molta de por que es seny no li trabuc. No s'admet amb negú ni vol sebre res de res.

I tothom regoneix i confessa ses desgracies i desgavells que provenen de voler es pares que es seus fiis, fort i no't mogues, prenguen un Estat que, en treure Deu, no n'hi ha d'altre de tant alt i tan sagrat, i per això sols l'an de prendre aquells que Deu e-hi crida.

Pares que teniu fiis com *En Gosti*, considerau-ho bé an això, i no haureu de dar compte an es Tribunal d'allà dalt de certes coses que devegades hi ha per *assí baix*, i que no hi haurien d'esser.

PAU FORA-EMBUIS

Una bauxa esveuvada

I

Ja és de caixó! s'aturar-me, quant veng es capvespres de fer sa volteta, a ca *mestre Miquel*. Aquella casa és es meu casinet; allà m'hi pas una horeta fumant un xigarret darrera s'altre, fent una berba amb *mestre Miquel* i donant un poc de broma a sa pobila de la casa. Es ver que devegades vaig a cercar llana i som jo que romanc tos; perque sa filla de *mestre Miquel* és més viva que una centella, amb una llengo de lo més estil-lada; no és bo de fer es capturar-la; sempre té un forat per on sortir i un tranc gros en tornar sa pilota an es joc sense que mai per mai li fassi baix.

Mestre Miquel és un fuster d'arades, homo de bé a carta cabal, fener i devot d'anar a la esglesia i tant de ca seua que no vol sebre a ca's veinat que fan.

Sa seua dona, sa *mestressa Pixedis*, es una d'aquelles dones que pareix que varen patir de sa llet, petita, seca com un cart, baixa de front i buida de galtes, amb uns mostetxons de set-mesó i uns brassos i mans tant descarnats que deixen veure, fent relleu, ses venes, tenrums i ossos.

D'aquest matrimoni hi ha sa fia que hem dit, Na Maria, i tres al-lotons.

Será es meu gust presentar-te, lector, s'estampa verdadera d'aquesta al-lota, pero la cosa no és tan bona de fer com pareix a primera vista per un com jo que no m'agrat d'ofendre negú: perque estic seguríssim que, si digués de Na Maria lo que hauria de dir per dir-ho tot, prendria una rabiada fora mida i no m'ho perdonaria en tots es dies de sa seua vida: per lo mateix per evitar disgusts i perque un dia no me puga dir lleig, ja que jo no tenc pit per dir d'ella una tal cosa, te diré tan sols que en quant a garridesa Na Maria es ben bé filla de sa mare, i a bons entenedors poques paraules.

Aquesta familia tot l'any treballen sense *tenir mai dilluns*, com es sabaters; pero, quant vé s'estiu, solen fer una eixideta cap a mar, i és això per ells una gran bauxa, principalment per sa gent menuda.

Còme bon tertulià de la casa, me convidaren a acompanyar-los a sa bauxa; i, tant m'havien ponderat lo que se divertien, que vaig acceptar de bona gana.

Vé es dia senyalat per partir i es vespre abans e-hi havia a dins aquella casa una trifulga del diantre. Sa *mestressa Pixedis* donnia es covonet des comestibles, es tres al-lotets ses barquetes, que havien de fer nadar, Na Maria embolicava dins un mocadó de daus sa brusa de nedar, un mirai, sa pinta i sa catsa des *polvos*, i *mestre Miquel*, després de haver untat es carretó, hi va posar dadins un sac-pai a davant i un altre darrera per seure, va penjar an es capsonal de darrera es calderò per coure s'arròs i es covonet de ses coses de menjar.

Tot estava ja a punt de pastora garrida; sols faltava col·locar es barralet des vi, feina que *mestre Miquel* no volia fer a la babal-lana; hi anava amb un seny de bistia veia, per por de tenir-ne averia: així és que, quant el va tenir, a son parèixer, ben subjecte dins un covonet amb paia, sense que sondroia's, el va penjar, amb molt de mirament, a davall es carretó i quant el va renir ben assegurat, se va girar tot satisfet a sa seva dona i li va dir:

—Ara ja no mos falta res. Ja porem partir en voler.

Efectivament, res hi faltava tenguent vi, perque per ell es vi era es tot, no sabia menjar que no tengués vi; i un dinar, per bo que fos, si ell no poria pegar de tant en tant un glopet, no valia res; per això tenia tant d'esment a assegurar es barralet.

A toc de «missa d'aua» era s'hora senyalada per partir, hora que encara me gir de s'altre costat, i per lo ma-

teix, me venia revés pel haver-me de aixecar; pero no hi havia altre remei que fer aquell sacrifici.

II

Encara que me haguessen encarregat ferm que fos puntual, varen tocar sa missa i no m'era aixecat. Sentir-la i pegar bot des llit va esser tot u, me vest amb quatre grapades i ja som partit cap a ca *mestre Miquel*.

Si vos dic que ets al-lotets, que de sa mateixa alegría no havien dormit de tota sa nit, eren anats ja mitja dotzena de vegades fins an es cap-decantó per veure si jo hi compareixia, me poreu creure.

Quant vaig arribar Na Maria me va dir *dormidorot*, ets al-lotets me varen rebre fent aluleia, i *mestre Miquel*, que ja se fonia, va treure s'animalet, que era un ase de uns catorze o quinze... abrils, ple de morfea, de orelles llargues i pàndoles, es morros que ja no acopaven, deixaven en descubert unes dents llargues i groguenques; es pel bort de que estava vestit, indicava que sa ferratge des maig no havia tenguda forsa per fer-li alsar pel: pero tenia en camvi un *esparavan*, que, a cada passa que donava, li feia alsar una cama. lo mateix que si hagués caminat per damunt calius. I, per que res faltàs damunt aquell pobre animal, un aixam de mosques, aferrades an aquelles cuixes buides, li xuclaven sa mica da llecor que li quedava.

Quant vaig veure aquell pobre animalet, i vaig considerar que era ell es qui mos havia de dur a *Cala-Varques*, s'ànima me va caure an es peus perque vaig creure que aquella marxa era superior a ses seues forses i, per lo mateix, m'esperava una bona tanda d'anar a peu.

Quant *mestre Miquel* va tenir s'ase a s mig de la casa, amb una grenera li tomà ses quatre paies que duia per damunt s'esquena, i li embolicà un pedàs per una cama, per que ses mosques no li picassen a una malura que hi tenia; va fer un parei de dobles a una saca i le hi va posar damunt es golès, per que es selletó no el tocàs, li posà ses gornicions i l'enganxà an es carretó.

An es tres al-lotets i a mí mos tocà anar darrera i a *mestre Miquel* i a ses dues dones a davant. Aquell carretó pareixia una bota d'arengades per lo estrets que anàvem. Vàrem haver de fer un poc d'oli per veure si lograriem no haver de caure un damunt s'altre.

Quant estiguèrem encistats, *mestre Miquel* se gira i diu:

—¿Que estau bé? ¿Porem partir?

—En voler, vaig jo dir.

Partim daixo daixo, prenim per *Fartáritx* cap a *Sa Torre*; encara no érem sortits de la vila, i ja tenim s'ase plantat: posa es nas en-terra i s'acota un poc, lo mateix que si se volgués bolcar, *mestre Miquel* li pega un parei d'estirades de riendes, acompanyades de algunes garrotades que el feren anar una mica rronsat; i llavò s'ase, com si se volgués riure de la feta, alsa es cap tot lo que va porer i, mirant el cel, allarga es morro de dadalt, girant-lo per amunt mostrant totes ses dents.

No sé si seria per ses garrotades que li havia pegades *mestre Miquel* o per quin altre motiu (per delit estic segur que no hu era), lo que és cert que s'ase va prendre una *andadureta*, que pareixia que treia forses de flaqueza.

—*Mestre Miquel*, vaig arribar a dir: aquest ase és com un cavallet.

—¡Sabs que és de valent! diu ell. Quant era més terre, donava es brou an es cavalls. ¡Mire'l-te! pareix que vola!

I l'homo se va entusiasmar tant amb s'ase que li pareixia que taiava es vent; pero lo que és ben segur que queia an es mateix lloc.

¡Lo que pot una il·lusió!

III

Passat es *Molins*, i s'ase perdent sa valentia, se posa a pas de bou; i, com aquell camí es molt dolent, vàrem comensar es sotrocs.

Aquí es sol comensa a puntar i, com a bons cristians, resam ses tres *Ave-Maries*.

Aquella eixida de sol me va fer recordar lo que deia un amic meu molt dormidor, això és: «que no havia sabut veure mai sa poesia d'una sortida de sol. Jo, encara que no m'estiga gaire bé es dir-ho, dec haver de confessar que aquell dia tampoc la vaig veure. Vaig veure eixir es sol sí, pero sensa aquella cabeiera de fils d'or, que veuen es poetes; vaig veure ets abres i no vaig destriar cap perla d'aquelles que diuen que sa nit deposita damunt ses seues fulles; vaig sentir cantar ets aucells i tan sols me va perèixer, això sí, que cantaven més ajustadets que molts de *cantadors* d'ofici; amb una paraula, aquell dia me vaig convèncer de que, en estar un mig adormissat, s'assembla an es que pateixen de vista curta, perque sa poesia, còme empegueïdora donzella, se'n amaga, i no té per ells ni una mirada ni un batec d'amor.

Amb això seguïem endavant amb aquell aset tan *valent*. No n'hi ha cap de llàutet, que en mar xalocosa se engrons més que es nostro carretó per aquell camí, tot ple de clots. E-hi havia engronsada que pareixia que anàvem a trabucar, fent-mos pegar d'una banda a s'altra des carretó; repetint-se sa funció tan sovint, que vaig arribar a tenir tots es brassos copetjats. A cada clot que trobàvem, es bras des carretó pegava esclafit a ses costelles de s'ase i el tirava a s'altra part de camí. *Mestre Miquel*, tot enfadat, pegava estirada a sa rienda contraria, amollava un *¡vel la llissa!* acompanyat d'una garrotada, que feia anar s'ase tres o quatre passes arrossat.

—No vos enfadeu, *mestre Miquel*, vaig dir jo. No rompem cap molla, no tengueu ansia.

—Com es carretó no'n du, va dir *mestre Miquel*, mal de fer serà que en rompiguem cap; pero ¿quí t'ha dit que amb una sondroiada d'aquestes no poguessem rompre es barralet des vi?

—Això sí que seria una desgracia, vaig dir jo.

—I tan grossa, digué *mestre Miquel*. No vos descuideu, al-lots, de pegar-li de tant-en-tant una uiadeta.

Seguirem d'aquesta manera, ara trobant un clot a la dreta, suara a la esquerra, fins que fórem a mitjàn costa de *Sa Cabana*. Aquí s'ase comensa a recular, perque es pes des carretó era superior a ses seues forses; i, quant anàvem a pegar a una paret, ets al-lots varen pegar un crit de lo més llas-timós diguent:

—¡Mon pare! ¡Mon pare! Es barralet està en perill.

Mestre Miquel, amb una lliqueresa d'un jove de vint anys, pega bot des carretó i s'aferra a una roda treguent totes ses forses, per alliberar d'un naufragi es barralet.

Tot d'una que es carretó va estar aturat i es barralet fora de perill, *mestre Miquel* va fer un alè i tot ple de satisfacció esclama:

—¡L'Espanya està salvada!

La Espanya per *mestre Miquel* era es barralet.

Tenguent es barralet, ja hu tenia tot; lo demés no li importava res.

Maldament s'ase fos tant valent, segons deia *mestre Miquel*, vàrem haver de devallar a totes ses costes, perque s'ase pogués pujar.

Quant fórem a *So'n Toni Mas*, com es camí no és tant dolent, vàrem tenir més bon anar i comensàrem a posar-mos xaravellós.

Na Maria, que, si no pot bravetjar de garrida, pot pretenir de tenir bona veu, se posa a cantussetjar algunes

cansonetes amb una veueta tan fina i delicada, donant-li tal expressió, que haguera fet tornar bisco qualsevol que no hagués duita, com jo, sa modorra d'haver pegada una dematinada.

Llavò vàrem cantar *s'Estrella de s'auba*. *Mestre Miquel*, que té una veu de corn i que, quant ell canta, es cans grinyolen, feia es paper de baix; jo, que en tota sa meua vida no he sabut entonar un punt, feia s'alt; ets al-lots, que no poren brevetjar de bones oreies, més que cantar, giscaven, i sa *mestressa Pixedis* que era sa que desempenyava millor es paper, feia es punts cabals. Un chor compost de tals veus poreu pensar lo que seria. Allò pareixia una gabia de botxos, un chor que estava subjecte a sa batuta d'un flasco d'aigo-ardent.

Quant vàrem esser a dins sa marina de *So'n Ganxo*, Na Maria va obrir un para-sol, perque es sol no li tenyís sa cara; i per cert que n'era ben escusadora, perque m'assembla que es sol s'hauria feta *conciencia* de posar més color morena damunt aquella cara.

Amb això s'ase pega sopegada, que per poc més cau de copes.

—¿Que estarem segurs? vaig dir jo.

—No hi ha que tenir por! Es fort de cames! respòn *mestre Miquel*. Es que s'animal va un poc llarc; pero estau segurs de que no tocarà amb sos genois en-terra.

—S'ase va llarc i no va ferrat? An aquesta l'heu bollada, *mestre Miquel*, vaig dir entre mi mateix.

Lo altre que mos succeí aquell dia de *bauxa*, ho veurem dissapte qui vé, si Deu ho vol i Maria.

(Seguirá).

LAU PEL D'OR.

Recapte

Ja estam ben navegats!

Amb aquest dimoni de guerra europea que s'és moguda, mos n'hem duit un mal porro: no mos arriba es periòdic alemany ni s'inglés que tenim per enterrar-mos de ses coses que passen p'el mon per porer-vos-ne parlar.

Sa darrera *Kölnische Volkszeitung* que hem rebuda es de dia 23 de juliol, i es darrer *Catholic Times* es de dia 17 des mateix mes. Ventura que mos arriba amb regularitat *La Civiltà Cattolica* pero justament aquesta és més doctrinal que d'informació, mentres que *Kölnische Volkszeitung* i *Catholic Times* son principalment d'informació; i mos solen dur tantes de notícies, que porfem omplir-ne un periòdic diari, i no des menuts.

Vos ho feim avinent perque, si no tau falta d'informació internacional, és que sa guerra mos ha taiada sa font d'on solem beure. Si fóssem com certs periodistes que, si no tenen notícies que comunicar, se n'inventen; pero no hu som així noltros, Deu no mos ho tenga en retret ni en van a gloria.

Un mot sobre sa guerra europea.

Lo que tants temien i veien imminent, es arribat a venir; sa guerra europea ha esclatat, amb motiu de s'assassinat de s'Arxiduc, Hereu de sa Corona d'Austria. ¡Qui hu havia de dir que aquell assassinat dugués tanta coa! Idò n'ha duita. Tot comensà amb sa guerra que Austria mogué a Servia. Rússia digué que aidaria a Servia i Alemanya digué que, si negú aidava a Servia, ella aidaria a Austria; i això ha donat per resultat que s'és declarada sa guerra entre Alemanya d'una banda i Rússia, França i Inglaterra de s'altra banda, i Alemanya llavò hi ha embolicada Bèlgica. Si totes aqueixes nacions se retgissen per s'esperit de lo Evangeli, si Cristo hi reinàs socialment, no seria venguda aquesta guerra. El Papa mos diu que fassem oració a Deu de bon de veres per que hi alsi la mà i desgavell es qui volen guerra i que aquesta s'a-

cabí com més prest millor. Amèn.

Això és lo millor que poren fer en lloc de perdre es temps i es corbam discutim si guanyarà o perdrà Alemanya, si guanyarà o perdrà França, Inglaterra i Rússia. Anan alerta a donar massa crèdit an es telegrames i noves que duen es diaris. No oblideu que de tan enfora no's poren sebre ses coses tan aviat com això, perque no és gens bo de fer aplegar totes ses notícies per donar una idea exacta de tot lo que ha succeït. I ademès heu de tenir en compte que sa major part de ses notícies que arriben a Espanya, mos venen de París i de Londres, contraris d'Alemanya, i per lo mateix tendencioses, per allò de que cadascú ajuda a los seus. Un romàn escalivat amb certes notícies que duen es diaris: a Ciutat dijous de s'altre setmana un periòdic publicà que hi havia haguda una batalla entre francesos i alemanys i que aqueis havien perduts 80.000 homos; a Barcelona lo endemà certs periòdics publicaren que hi havia haguda una altra batalla entre francesos i alemanys també, devora Nancy, amb una descripció completa de totes ses incidencies de tal batalla, i que ets alemanys hi havien perduts 35 homos i es francesos 12.000 només, i llavò més tart resultà que no hi havia haguda tal batalla. Per això, ¿volen uu consel de *La Aurora*? Posau en corantena totes ses notícies que vos arribin de sa guerra i no vos atropellen massa en so dir: *guanyarà aqueix o aqueix altre*. Això de qui guanyarà i de qui perdrà, no hu sab negú més que Deu, i no es gaire afectat de destapar aqueixes coses. I creis-me! no hi ha ofici més exposat an es ridícul que alsar-se profeta, sensa esser-ho:

Por lo mateix convé a caramull anar ben uis expolsats i fora son amb això de ses notícies de sa guerra, i en lo demés també. Un present de l'Emperador d'Alemanya an el Papa.

Monsenyor Wilpert és un alemany molt entès en arqueologia (ciencia de ses coses antigues), i amb motiu des célebre Centenari Constantinà, sepassa p'es cap de fer una reproducció des *Làbar* de Constantí, tal com el descriu s'historiador Eusebi de Cesarea; i, com la tengué llesta, devers tots-Sants d'antany, la regala a l'Emperador Guillem II d'Alemanya; i l'Emperador ¿què fa? Comana an es seus amics es monjos benets de sa veneranda i estupenda abadia de Sta. Maria-Laac que damunt aquella reproducció fassen un *làbar* tal com era es d'En Constantí, tot de púrpora, metall i pedres precioses, i els-e fen avinent que no hi faltàs cap amèn, costàs lo que costàs. Aquells monjos posen fil a la gúia, i allà treballa qui treballa com uns desesperats, fins a sa primavera d'enguany. Com el tengueren llest, resultà una obra meravellosa, una d'aquelles més avengudes i bufarelles, s'admiració de tots es qui l'han vista. I ¿què vos creis que en va fer l'Emperador d'aqueixa joia? Idò resolgué d'enviar-la an el Papa per que la posàs dins sa Basílica de la Santa Creu que el Papa ha feta contruïr devora la via-Flaminia, an es mateix punt que's donà sa batalla a on Constantí triunfà damunt es seu gran contrari Maxenci. Dit i fet, entregà aquell *Làbar* a un *Ajudant seu de Camp*, Coronell des Retgiment de Corassers de la Guardia Imperial, Comte de Spee, que s'espità cap a Roma, i dia 11 de juliol entregà an el Papa aquell preciós *Làbar* de part de l'Emperador d'Alemanya, dient-li que aquest havia seguídes amb molt d'interés ses festes constantinianas que es catòlics feren amb motiu des Centenari i que li oferia tal *Làbar* per depositar-lo a la Basílica de la Santa Creu que hem dit. El Papa acceptà aquell present, en tota veritat *imperial*, en donà mil gracies a l'Emperador i comanà an al Sr. Comte la Spee que hu

fes avinent a l'Emperador. Aquest *Kaiser* d'Alemanya és un homo així. No cregueu que sia gens bo de fer voltarli cama ni safalcar-lo. Vos assegur que s'han de desxondir fort per donar-li es brou.

Es Govern Francès i ses Monges

Ja recordareu lo que vos va dir LA AURORA sa primeria de juliol, que es Govern francès, refermant sa guerra satànica a ses Ordes Relligioses, havia fets tancar devers 130 convents de monges, consagrades an es servici de malalts pobres i desvalguts. Idò bé, com Alemanya li declarà sa guerra, dia 1 o bé dia 2 d'aqueix més, es Govern francès va suspendre s'orde de tancar aquells convents i de treure tals monges per anar darrera es ferits de la guerra, tants de milenars com n'hi haurà desgraciadament: i es mateixos contraris de ses monges e-hu veuen massa clar que no hi ha negú com ses monges per aqueis servicis tan trists i delicats. I encara no's treuràn aquells governants francesos s'enfilai de dimonis que duen dins el còs contra ses pobres monges?

Es Frares engegats de Fransa i sa guerra actual.

Aqueis dies passats es periòdics han duit que moltíssims des frares que es governants francesos varen treure de França no deixant-los-hi viure, com si fossen uns criminals,—tot d'una que de ses nacions extrangeres a on eren, han sabut de sa guerra que s'és moguda entre França i Alemanya, se son espitxats cap a França a oferir-se an es Govern a prestar es seus bons servicis dins s'exèrcit francès en defensa de la Patria.—¿No és ver que aqueixa conducta des frares francesos és heroica, sublim, gloriosíssima? La França els-e tirà defora, los renuncià de fiis; i ells, com la veuen en perill, s'hi presenten per oferir-li tot quant tenen, sa seua salut, sa seua activitat, sa seua vida.

Ara veurem com correspondrà França an aqueix heroïsme des Frares a favor d'ella.

¡Que n'hi ha de trenques, ¿no és ver? de s'esperit de Deu a s'esperit de Satanás!

¡Que Deu se'n apiat de França i de totes ses altres nacions que estan en guerra, i les alliber d'aqueix assot tan ferest, tan horrible, tan aborronador! ¡De peste, fam i guerra alliberamos, Senyor! Amèn!

Secció local

Fa vuit dies que, després de greu malaltia, sufrida amb resignació i conformansa, entregà l'ànima a Deu D. Andreu Galmés i Alcover, acreditat procurador d'aquest Tribunal de 1.ª Instancia, autor d'una partida de fuies volants i de qualque opuscle sobre questions polítiques i manicipals manacorines; anys enretra fonc Retgidor. Que Deu nostre Senyor haja acullida la seua ànima en la Santa Gloria. Amèn.

Enviam el nostro condol més coral a la seua viuda, D.ª Magdalena Ramis, Professora Normal Superior d'aquesta vila, a on és tan estimada.

Dimars feu un trebolí de vent que passà per *sa Moladora*, i duia tanta de forsa que embolicà es *Molí d'En Polit* i li tomà s'ententat. Ventura que no hi hagué desgracies personals.

Es mateix dimars el Sr. Bal'le feu fer una crida de que cada dia hi haurà una llista a la Sala amb sos preus de ses farines i demés comestibles, per lo que puga convenir a la gent. Molt ben fet, Sr. Bal'le!

Dijous hi hagué festa del St. Cristo a l'església del Port: feren un bon ofici, i Mn. Pere Juan Vallespir que s'hi deixà caure un sermó d'aquells d'aquells.

No son tot berbes sa calorota que fa aqueis dies. No hi ha qui hi par.

La gent s'afanya ferm a aplegar ses quatre mel'les que han capitat bé. No és cosa de deixar perdre res enguany ni mai.